

Czarnogóra

Autorzy przewodnika: Krzysztof Bzowski, Draginja Nadaždin, Maciej Niedźwiecki
Współpraca: Tomasz Bańka (*Ulcinj*), Beata Kozerska (*Minirozmówki polsko-serbskie*), Grzegorz Petryszak (*Plav*), Marek Styczyński i Małgorzata A. Szyszkowska (*Muzyka tradycyjna i klasyczna, Tradycje muzyczne*), Paweł Paulus Sulik (kanion Tary, *Žabljak*), Dominika Zaręba (*Ochrona dziedzictwa przyrodniczego*), Maciej Żemojtel (*Góry Bjelasica, Góry Komovi*)

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Aktualizacja: Gabriela Turzańska, Maciej Żemojtel

Redakcja i korekta: Firma AB Agnieszka Bąk; Gabriela Turzańska, Maciej Żemojtel

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Projekt okładki: ULABUKA

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?becza2>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie II

ISBN: 978-83-283-2363-6

Copyright © Helion, 2017

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE CZARNOGÓRY	8
INFORMACJE PRAKTYCZNE	15
PRZED WYJAZDEM	16
Wybór czasu podróży	16
Źródła informacji	16
Formalności	20
DOJAZD	21
Podróż samolotem	21
Podróż autobusem	22
Podróż pociągiem	24
Podróż samochodem	25
NA MIEJSCU	27
Komunikacja	27
Noclegi	30
Wyżywienie	30
INFORMATOR A-Z	31
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	41
KRAJOZNAWCZE ABC	42
Primorje	42
Czarnogórski kras	44
Dolina środkowej Czarnogóry	46
Brda – wysokie góry	46
Rzeki i jeziora	48
Klimat	50
Przyroda	51
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego	53
SPOŁECZEŃSTWO	60
Czarnogórcy	60
Boszniacy i Muzułmanie	62
Serbowie	63
Albańczycy	63
Trwałość struktury plemiennej	65

Hajdacy i uskocy	66
Co kraj, to obyczaj...	66
Język	69
Religia	71
KULTURA I SZTUKA	75
Architektura	75
Muzyka tradycyjna i klasyczna	76
Taniec	77
KUCHNIA CZARNOGÓRY	77
 PODGORICA I OKOLICE	 79
PODGORICA	80
► FAUNA JEZIORA SZKODERSKIEGO	90
CETINJE	92
GÓRY LOVCÉN	101
JEZIORO SZKODERSKIE	105
Wybrzeże Jeziora Szkoderskiego	106
 BOKA KOTORSKA	 111
Dzieje Boki Kotorskiej	113
HERCEG NOVI	114
RISAN	126
PERAST	127
KOTOR	131
TIVAT	143
PÓŁWYSEP LUŠTICA	145
 WYBRZEŻE ADRIATYKU	 147
BUDVA	148
BAR	160
► WINO I RAKIJA	169
PETROVAC NA MORU	170
ULCINJ	174
 GÓRSKIE SERCE KRAJU	 181
BERANE	182
KOLAŠIN	186

GÓRY KOMOVI	189
Topografia	189
Geologia i geomorfologia	190
Przyroda	191
Dojazd i dostępność	192
Turystyka w Komovi	193
MOJKOVAC	196
GÓRY BJELASICA	202
Topografia	202
Geologia i geomorfologia	203
Przyroda	204
Góry i człowiek	205
Dojazd i dostępność	206
Turystyka w Bjelasicy	208
► TRADYCJE MUZYCZNE	212
NIKŠIĆ	214
PLAV	218
ŽABLJAK	224
GÓRY DURMITOR	227
SŁOWNICZEK POLSKO-SERBSKI	234
INDEKS	238

Bliskość Afryki sprawia, że na obszarze Jeziora Szkoderskiego żyje sporo gatunków **ptaków** typowych dla tego kontynentu. W sumie występują tu 264 gatunki ptaków (w tym ponad 100 gatunków ptaków wędrownych), także znane z polskich bagien i jezior, m.in.: świstun, kaczka krzyżówka, rożeniec, płaskonos, cyraneczka, głowienka, gęś gęgawa, gęś mała, bekas kszyc, pelikan kędzierzawy, czapla biała, warzęcha, ibis kasztanowaty, myszółów, orzeł południowy, orzeł włochaty i orzeł grubodzioby.

Oprócz **ssaków** żyjących na lądzie, takich jak: wilk, zając szarak, wiewiórka pospolita, lis i dzik, można też spotkać ssaki żyjące w wodzie: rzęsoreka rzeczka, szczura wodnego, wydrę.

W ciepłych wodach Jeziora Szkoderskiego występuje 48 gatunków **ryb** ciepłolubnych, m.in.: ukleja, karp, kleń, karaś, płoć, wzdregę, węgorz – *jegulja*.

Wszystkie żyjące tutaj **gady** są pod ścisłą ochroną, m.in. węże: zaskroniec i położ lamparci, żółw błotny, a także żmije jadowite: żmija nosoroga (poskok) i żmija zygzakowata. Gadem endemicznym, żyjącym jedynie na obszarze jeziora, jest jaszczurka ostropyska.

Pelikany

Na obszarze Jeziora Szkoderskiego żyje pelikan kędzierzawy (*Pelecanus crispus*), największy przedstawiciel tego gatunku ptaków. Pelikan charakteryzuje się jedyną w swoim rodzaju skórzastą kieszenią pod ponadpółmetrowym dziobem, która służy głównie do łowienia ryb i przechowywania wody w letnie dni.

Fauna

Jeziora Szkoderskiego

Pod koniec XVIII w. zoolog Spiridon Brusina z Zagrzebia oraz ornitologzy Ljudevit Firer i Otmar Raiser zbadali populację jeziora i zaobserwowali stada pelikanów liczące ponad 200 sztuk (duża kolonia pelikanów żyła również na Jeziorze Zogajskim koło Ulcinja). Jeszcze w 1977 r. zaobserwowano 52 gniazda i 46 młodych piskląt. Obecnie liczba par pelikanów gnieźdzących się na Jeziorze Szkoderskim bardzo się zmniejszyła. Według niektórych badaczy obecnie na obszarze jeziora gniazda zakładają 2–3 pary ptaków tego gatunku. Podobno całkiem niedawno próbowały zagnieździć się na wyspie Grmožur, ale z powodu bliskości cywilizacji niebawem opuściły to miejsce.

W zimie wiatry i fale tworzą skupiska zeschniętych trzciny i traw obrastających brzegi jeziora. W ten sposób powstają *arbunosi*, małe pływające wysepki, na których pelikany zakładają swoje gniazda. Intensywnie „nawożone” odchodami pelikanów, *arbunosi* bardzo szybko zarastają trzcina i w ten sposób zaczyna brakować miejsca na gniazda. Natomiast zanieczyszczenia powodują coraz intensywniejsze zarastanie brzegów, co w efekcie nie pozwala na przenoszenie uschniętych trzciny i tworzenie miejsc na gniazda; m.in. dlatego właśnie liczba pelikanów na Jeziorze Szkoderskim zaczęła drastycznie spadać. Do ich stopniowego zaniku przyczyniła się również obecność człowieka. Przez długi okres pelikany były celem polowań.

- Ibis kasztanowaty
- ▲ Pelikan kędzierzawy
- ◄ Jezioro Szkoderskie

Kup książkę

Poleć książkę

Herceg Novi

Miasto Herceg Novi (Херцег Нови) leży u stóp gór Orjen osłaniających je od północy. Przez najwyższy szczyt Orjenu, Zubački Kabao (1894 m n.p.m.) przebiega granica z Bośnią i Hecegowiną. Herceg Novi nazywane jest „miastem kwiatów”. To bardzo trafne określenie, gdyż w porównaniu z pozostałymi miejscowościami czarnogórskiego Primorja ma ono najbardziej śródziemnomorski charakter, który w równym stopniu tworzą cyprisy, palmy i drzewa cytrusowe, co architektura romańska, bizantyńska i orientalna.

HISTORIA

Stosunkowo krótką historię Herceg Novi, założonego dopiero w XIV w., wyznaczały wielkie wydarzenia na arenie międzynarodowej. Miasto wielokrotnie zmieniało właściciela, co tylko świadczy o jego znaczeniu (bardzo dobrze widać to na mapie). Strategiczne położenie Herceg Novi sprawiało, że

tutejszy władca mógł kontrolować pobliską część Adriatyku oraz decydować, kto i za ile wpłynie do Boki. Zanim w 1382 r. „król Serbii, Bośni i Primorja i Krajów Zachodnich” Tvrtko I założył w tym miejscu twierdzę Sveti Stefan, mieszkali tu Ilirowie, Grecy i Rzymianie (miasto leżało przy drodze prowadzącej z Akwilei do Szkodry i Salonik). Następnie kontrolę nad regionem przejęło Bizancjum. W końcu, gdy osiedlili się tutaj Słowianie, tę część wybrzeża zaczęto nazywać Dračevica. Dračevica wchodziła w skład państwa Nemanjiciów. Po śmierci Stefana Duszana w 1355 r. Dračevica przeszła w ręce lokalnych władców. W 2. poł. XIV w. znalazła się w państwie rządzonej przez bana, a później króla Bośni Tvrtka I, który postanowił zbudować tu twierdzę, mającą pomóc mu kontrolować wejście do Boki i ułatwić rywalizację z Dubrownikiem o prymat w handlu. Oficjalnie twierdza nazywała się Sveti Stefan, ale zwyczajowo mówiono o niej Novi lub Novi Grad. W XV stuleciu w szybko roz-

▼ Herceg Novi

Kup książkę

Poleć książkę

Święto Mimozy

Corocznie w Hercegu Novi odbywa się kilka cyklicznych imprez artystycznych i festiwali. Największą i najsłynniejszą imprezą jest Święto Mimozy (Praznik mimoze), mające charakter ulicznego karnawału. „Mimoza”, (w rzeczywistości akacja srebrzysta) rozgałęziony krzew z drobnymi, żółtymi, a także fioletoworóżowymi kwiatami zebranymi w główki, o bardzo intensywnym zapachu, jest symbolem miasta. Święto rozpoczyna

się pod koniec stycznia i trwa trzy tygodnie; przypada na okres, kiedy roślina zakwita. Dla mieszkańców miasta jest to znak końca zimy. Po raz pierwszy impreza odbyła się w latach 60. XX w. Dziś składają się na nią: uliczna, kolorowa defilada, bale maskowe, święto rybackie oraz koncerty i przedstawienia. Większość z nich jest otwarta dla publiczności i organizowana pod gołym niebem. Najważniejsza z cyklu imprez przypada na pierwszą sobotę stycznia i odbywa się w miejscowości Baošici.

wijającym się mieście Novi władzę przejęła lokalna dynastia Kosača. Na cześć hercega Stjepana Vukčića-Kosačy miasto otrzymało nazw Herceg Novi, gdyż domeną, którą władał Stjepan Vukčić, była Hercegowina. Vukčić rozbudował i ufortyfikował miasto. Miał tutaj również swoją rezydencję.

W latach 1482–1687 Herceg Novi znajdowało się w rękach Turków. Ich panowanie miało tu dość luźny charakter. Miasto było przystanią dla korsarzy, handlowano w nim niewolnikami. Z krótką przerwą w latach 1538–39 władzę w Hercegu Novi sprawowali

Hiszpanie, którzy przez 10 miesięcy swoich rządów zdążyli wybudować potężne umocnienia (zwane dzisiaj Bašta Španjola). W 1687 r., cztery lata po odsieczy wiedeńskiej dowodzonej przez Jana III Sobieskiego, miasto na 100 lat (do czasu swojego upadku w 1797 r.) przejęła Wenecja. Począwszy od 1797 r. miasto Herceg Novi przechodziło z rąk do rąk: Austria (1797–1806), Rosja (1806–07), napoleońska Francja (1807–14). Na krótko, w okresie 1813–14 należało do Czarnogóry, rządzonej wówczas przez Piotra I Njegoša. W 1815 r., po kongresie wiedeńskim miasto

Kup książkę

Poleć książkę

ponownie przypadło Habsburgom i dopiero po I wojnie światowej znalazło się w Królestwie Serbów, Chorwatów i Słowenów (zwanym później Królestwem Jugosławii). W latach 1941–43 było okupowane przez faszystowskie Włochy, a następnie przez hitlerowców.

WARTO ZOBACZYĆ

Trg Herceg-Stjepana (od którego miasto wzięło swoją nazwę) to niezwykle urokliwe miejsce, pośrodku którego wznosi się otoczona wysokimi palmami cerkiew św. Michała Archaniola. Ze względu na niczym niezamącone piękno tego miejsca cerkiew zaczęto nazywać Belavista ('piękny widok'). Przy placu znajdują się także **Archiwum Miejskie** i **biblioteka**. Po drugiej stronie placu, za zabytkowym nimfeum, działa rozgłośnia najpopularniejszego radia w okolicy, Radio Herceg Novi (90 i 102,7 MHz), słyszalnego na terenie całej Boki Kotorskiej.

Cerkiew pw. św. Michała Archaniola (Sv. Arhandjela Mihaila) zbudowana została w końcu XIX w. w stylu eklektycznym (bizantyńsko-gotycko-barokowym), który mimo pewnej sztuczności nadaje świątyni

bardzo zgrabny kształt. Obok cerkwi znajduje się studzienka, gdzie można zaczerpnąć czystej wody, świetnie gaszącej pragnienie.

Dalej podążamy w stronę ul. Luke Matkovića (przechodzimy pod łukiem i zmierzamy schodkami w dół). Po lewej stronie mijamy boisko do koszykówki, a za nim skręcamy w lewo. Schodkami idziemy do góry, do widocznej z oddali, górującej nad miastem twierdzy. Wejście do niej znajduje się od ulicy. **Twierdza Kanli kula** (Forte di terra, 1 EUR, została wzniesiona z ciosanego kamienia przez Turków w drugiej fazie ich pobytu w mieście (1539–1687), ale prawdopodobnie jej budowę rozpoczęto już w XV w. Po turecku *kanli kula* oznacza 'krwawą wieżę'. Twierdza, podobnie jak wiele innych budynków, mocno ucierpiała podczas trzęsienia ziemi w 1979 r. Obecnie znajduje się tam teatr letni (pod gołym niebem), gdzie odbywają się różne przedsta-

oprac. B. Kuniczuk
Sz. Markowicz

wienia i koncerty organizowane w ramach licznych festiwali.

Chcąc dotrzeć do położonej na **wzgórzu Bajer** (170 m n.p.m.) twierdzy Španjola, należy przejść przez przejście podziemne naprzeciwko twierdzy Kanli kula, a następ-

nie kierować się w górę. **★ Twierdza Španjola** (Tvrđjava Španjola) ma bogatą historię. Gdy w październiku 1538 r. Hiszpanie przejęli Herceg Novi, natychmiast rozpoczęli budowę cytadeli. Po 10 miesiącach miasto przejęli Turcy i zburzyli hiszpańską cytadelę, a wzniesli twierdzę, która w dość dobrym stanie dotrwała do dzisiaj. Obiekt pełnił swą funkcję do początków XX w. Podczas II wojny światowej Włosi urządzili tu więzienie. Spacerującym po murach twierdzy odsłania się wspaniała panorama starego Herceg Novi. Wrażenie potęguje porastająca całość bujna roślinność; dziś mało kto już tu zagląda. Wewnątrz zachowały się jeszcze pozostałości budynków gospodarczych i mieszkalnych.

Chcąc wrócić do Stare Miasto, przed **Wieżą Zachodnią** opuszczamy schodki i kierujemy się na lewo. Za bramą wchodzimy w wąziutką uliczkę Stepenište Kralja Tvrtka I. Skręcamy w prawo i ponownie wchodzimy na Trg Herceg-Stjepana.

Schodząc w kierunku nabrzeża, dochodzimy do kolejnej twierdzy, **Forte Mare** **❗ Morska tvrđjava, 1 EUR**, która wznosi się nad samym brzegiem morza. Twierdza ma dwie bramy: dolną i górną. Najniższe fragmenty murów, od południowego wschodu,

▼ Twierdza Kanli kula
w Herceg Novi

Kup książkę

Poleć książkę

pochodzą z czasów króla Tvrtka I (2. poł. XIV w.). Turcy po zdobyciu miasta zmienili jej wizerunek, podobnie jak pozostałych fortyfikacji w mieście. Obecnie działają tam latem kino i klub nocny.

Około 200 m od twierdzy Forte Mare widać wystające z morza resztki fortyfikacji. To **Citadela**, która w formie potężnej baszty została zbudowana przez Wenecjan w XVIII w., legła natomiast w gruzach podczas trzęsienia ziemi w 1979 r.

Cofamy się i kierujemy w stronę murów obronnych, które prowadzą nas do placu Mića Pavlovića, gdzie stoi katolicki **kościół św. Hieronima** (Sv. Jeronima), wzniesiony w 1856 r. na murach dawnego meczetu. W kościele znajduje się piękny obraz pędzla jednego z artystów szkoły weneckiej – *Matka Boska ze świętym Hieronimem*. Obok świątyni

stoi **dzwonnica**, z której w 1914 r. wojsko austro-węgierskie ściągnęło dzwon i przetopiło go na pociski. Po wojnie ufundowano nowy dzwon służący do dzisiaj. Kościół jest centrum duchowym miejscowych Chorwatów i katolickich Serbów.

Schody znajdujące się naprzeciwko kościoła św. Hieronima prowadzą w dół, do małego katolickiego **kościółka św. Leopolda** (Sv. Leopolda), zbudowanego w 2. poł. XVII w. Świątynia jest poświęcona kanonizowanemu w 1983 r. przez Jana Pawła II św. Leopoldowi Mandičowi (1866–1942), który pochodził z Herceg Novi. Wcześniej patronem kościoła był św. Franciszek.

W dzielnicy **Topla**, oddalonej od Starego Miasta o ok. 1,5 km, znajduje się kilka ciekawych obiektów. Obie części miasta łączy ulica Njegoševa. Idąc ze Starego Miasta,

po lewej stronie zauważymy park. Do 1979 r. (kiedy to miało miejsce fatalne w skutkach trzęsienie ziemi) otaczał on jeden z najbardziej okazałych hoteli w mieście, hotel Boka. Zrujnowany hotel przez kilka lat nie mógł doczekać się odbudowy. W końcu ruiny usunięto i jedynym śladem, jaki pozostał po tym obiekcie, jest właśnie **park Boka**. Za parkiem po lewej stronie ujrzymy **kościół św. Antoniego** (Sv. Ante). Wraz ze znajdującym się przy nim klasztorem franciszkańskim został najprawdopodobniej zbudowany przez Hiszpanów podczas ich krótkiego pobytu w mieście w XVI w. Franciszkanie otworzyli tu pierwszą szkołę z wykładowym językiem włoskim. Kościół otoczony jest cmentarzem.

Jeśli pójdziemy dalej ulicą Njegoševa, ok. 400 m za głównym urzędem pocztowym możemy skręcić w lewo, w ulicę Mirka Komnenovića, na końcu której znajduje się Muzeum Regionalne (można kierować się drogowskazami z napisem „Muzej”). **Muzeum Regionalne** ① **Zavičajni muzej, Herceg Novi; 1 EUR, dzieci 0,5 EUR** mieści się w XIX-wiecznym pałacyku otoczonym parkiem.

▲ Wieża zegarowa

Pałac, należący do rodziny Komnenovićów, zbudowany został w tzw. stylu primorskim, z barokowym zwieńczeniem. Obiekt otoczony jest **parkiem-arboretum** z licznymi okazami egzotycznych krzewów i drzew, m.in. palm, agaw, kaktusów, mimoz i magnolii. W lapidarium znajdującym się przed wejściem do muzeum wyeksponowano wiele architektonicznych detali. Szczególną

▲ Kościół św. Hieronima

uwagę zwraca okazałe kamienne godło międzywojennego Królestwa Jugosławii: dwugłowy orzeł o rozpostartych skrzydłach, z chorwacką szachownicą, serbskim krzyżem i słoweńskim półksiężycem z trzema gwiazdami. Godło do lat 40. XX w. widniało na wieży zegarowej, skąd zostało zdjęte podczas II wojny światowej. W muzeum obejrzeć można m.in.: ekspozycję historyczną (od założenia miasta do końca II wojny światowej); zbiór ikon z XVII–XIX w. autorstwa przedstawicieli rodu Dimitrijević-Rafailović z Risanu; fragment XI-wiecznej przegrody ołtarzowej z reliefem przedstawiającym scenę adoracji Świętego Krzyża, pochodzącej z cerkwi św. Tomasza (Sv. Tome), która znajduje się w przysiółku pobliskiej miejscowości Kutī, zwanym Presjeka; znaleziska (VI–X w.) z osady Malo Rose, leżącej na przeciwnym brzegu Zatoki Hercegnovskiej; obrobione glonami rzymskie amfory wydobyte z dna Adriatyku; dokumenty, broń i zdjęcia z wojny partyzanckiej. Muzeum Regionalne wydaje interesujące publikacje na temat regionu, które można kupić w kasie.

▼ Monaster Savina

Kontynuując spacer ulicą Njegoševa, po ok. 300 m dojdziemy do dwóch cerkwi stojących na dużym placu. Na sam plac, usytuowany trochę wyżej niż ulica, wchodzi się przez ozdobną bramę. **Cerkiew św. Jerzego** (Sv. Djordja) zbudowali w XVIII w. Wenecjanie. Wewnątrz znajduje się marmurowa płyta nagrobna przeniesiona z cerkwi św. Sawy na Savinie. Przechowywana jest tam również unikatowa okrągła ikona św.św. Piotra i Pawła z XVI w. **Cerkiew św. Spasa** (Sv. Spasa) została wzniesiona w XVIII w. Gdy po szybkim rozwoju Topli cerkiew św. Jerzego nie mogła pomieścić wszystkich wiernych, postanowiono obok zbudować nową, większą świątynię. Podobnie jak w wypadku sąsiedniej cerkwi, jej fasadę wieńczy dzwonnica, a portal rozeta. Za cerkwią znajduje się tarasowy cmentarz z grobami zasłużonych hercegnovskich patrycjuszy i marynarzy.

Miejscem, którego nie wolno pominąć, jest **monaster Savina**, położony w najdalej na wschód wysuniętej dzielnicy o tej samej nazwie (ok. 1,5 km od Starego Miasta). Można tam dotrzeć ulicą I Bokaške brigade lub zejść na sam brzeg morza i przebyć ten

Kup książkę

Poleć książkę

odcinek **promenadą** (Šetalište Pet Danica), która zaczyna się w Igalo, a kończy w porcie w miejscowości Zelenika, ok. 7 km od centrum Herceg Novi. Niegdyś przebiegała tędy linia kolei wąskotorowej – otwarta w 1901 r., miała 66 km długości i prowadziła z Uskoplja (Bośnia i Hercegowina) do portu w Zelenice. Ostatni pociąg przejechał w 1968 r. Stacja Herceg Novi mieściła się w wysokim budynku tuż obok klubu waterpolo. Idąc promenadą w kierunku Zeleniki, po ok. 1,5 km dostrzegamy sporą zatoczkę mocno wcinającą się w ląd. W tym momencie należy zejść z promenady, skierować się w górę i na wysokości ulicy cofnąć w stronę centrum. Monaster znajduje się tuż przy zrosie.

Kompleks monasteru Savina tworzą wielka i mała cerkiew Zaśnięcia NMP oraz zbudowany w latach 30. XX w. mieszkano-gospodarczy budynek konaku. Całość otacza wysoki mur. Obecna **wielka cerkiew Zaśnięcia NMP** (Uspenja Bogorodice), wzniesiona w 2. poł. XVIII w., łączy elementy późnoromańskie (m.in. dzwonnica od strony zachodniej, rozeta, półkoliste łuki) i bizantyńskie (m.in. ośmiokątna kopuła nad nawą). Nie jest pewna data powstania poprzedniczki obecnej małej świątyni. Wiadomo natomiast, że tamta została kompletnie zniszczona podczas wojny wenecko-tureckiej w 1687 r. Wewnątrz umieszczono monumentalny ikonostas o wysokości ok. 10 m, z sześcioma rzędami ikon. To dzieło popa Simeona Lazovicia i jego syna Aleksija z Bijelo Polja. Jak głosi napis widniejący nad wejściem, jednonawowa **mała cerkiew Zaśnięcia NMP** (Uspenja Bogorodice) została zbudowana w 1030 r., a odnowiona w 1831 r. Freski wewnątrz najprawdopodobniej pochodzą z połowy XV w. Zachodnią fasadę wieńczy dzwonnica.

▲ Cerkiew św. Michała Archanioła

W budynku konaku mieści się interesujący skarbiec (*riznica*) ze starymi księgami, szatami i innymi przedmiotami liturgicznymi. Uwagę zwracają ozdobne krzyże z XVIII w. Wśród ikon znajduje się słynąca cudami *Savinska Bogorodica*.

Obok bramy monasteru prowadzą schody do położonej ok. 300 m wyżej cerkwi św. Sawy (na końcu cmentarza należy skręcić w lewo). Miejscowi powiadają, że **cerkiew św. Sawy** (Sv. Save) zbudował w XIII w. sam św. Sawa. W każdym razie zarówno monaster, jak i cała wieś (obecnie dzielnica Herceg Novi) od niego wzięły swą nazwę. Istniejąca świątynia powstała w XV w., przedsionek zaś dobudowano w XIX w. Obecnie w cerkwi prowadzone są prace archeologiczne pod kierunkiem dyrektora Muzeum Regionalnego w Herceg Novi, Djordje Čapina. Najnowsze odkrycia dowodzą, że pierwotnie stała w tym miejscu wczesnochrześcijańska świątynia z VI w. Cerkiew okolona jest cmentarzem, z którego rozpościera się piękny widok na Bokę i masyw Lovćenu.

Informacja turystyczna

◆ **Turističko informativni biro „Škver”**, Šetalište Pet Danica (obok portu jachtowego). Sezonowy punkt informacyjny (2 VI–30 IX, codz. 8.00–20.00). Drugie biuro IT („Trg”; czynne tak jak punkt przy promenadzie) znajduje się przy placu Nikole Djurkovića 1. Informacja telefoniczna, tel.: +382 1300. Strona miasta: www.hercegnovi.cc lub www.hercegnovi.travel.

Dojazd i orientacja

Dworzec autobusowy, ul. Jovana Bijelića (w centrum miasta, ulica Bijelića stanowi fragment Magistrali Adriatyckiej); tel.: +382 31 321225 (informacja); otwarty 6.00–22.00. Autobusy kursują do wszystkich większych miast Czarnogóry (Kotor 2–3 EUR, Budva 4–5 EUR, Podgorica 8 EUR) oraz m.in. do Dubrownika (trzy kursy: poranny 9 EUR oraz popołudniowy i wieczorny 14 EUR), Belgradu (sześć kursów, 24–29 EUR). Autobusy relacji Igalo – Herceg Novi – Kamenari odjeżdżają

mniej więcej co pół godziny. Jeśli chcemy dostać się szybko do Budvy czy Podgoricy, warto zwrócić uwagę, czy autobus jedzie przez Kotor (to znaczy, że objeżdża całą Bokę Kotorską przez Risan i Perast), czy „na skróty”, promem z Kamenari do Lepetani – wówczas kurs jest opisany jako *trajekt*.

W centrum miasta w okolicy starej dzielnicy parkowanie jest płatne. **Karty parkingowe** kupuje się na parkingach oraz w kioskach lub sklepach (*prodaja karat*). Można również skorzystać z **parkingu** przy głównej szosie, naprzeciwko dworca autobusowego (1 EUR za pierwszą godz., 0,50 EUR za rozpoczętą każdą następną, 5 EUR za dzień).

Czas dojazdu do **lotniska** w miasteczku Tivat (promem z Kamenari do Lepetane) to ok. 40 min. Na lotnisko najlepiej dojechać autobusami linii Montenegro Airlines, które przewożą pasażerów samolotów. Wyjeżdżają z Igalo, a w Herceg Novi zatrzymują się na dworcu autobusowym i zmierzają dalej wzdłuż całej zatoki.

▼ Herceg Novi

Kup książkę

Poleć książkę

Noclegi

Jak na kurort przystało, w Herceg Novi jest dużo, raczej drogie, hotele, pensjonatów, willi i ośrodków wczasowych. Mimo to w sezonie często brakuje w nich wolnych miejsc. Chcąc spędzić urlop w jednym z hoteli, lepiej zarezerwować pokój za pośrednictwem polskich agencji turystycznych. Sytuacja zmienia się po sezonie – już we wrześniu, choć pogoda i temperatura wody jest taka sama jak w lipcu i sierpniu, Herceg Novi zaczyna świecić pustkami. Pokoi (*sobe*) najlepiej szukać w dzielnicy Savina, gdzie są nieco tańsze. Nocleg w sezonie kosztuje 20–40 EUR, poza sezonem 20 EUR. Tak jak wszędzie nad morzem, w lipcu i sierpniu trudno znaleźć tu zakwaterowanie na jedną noc. Większość hoteli, willi i pensjonatów znajduje się przy promenadzie (*šetalište*), nad samym brzegiem morza.

◆ **Hotel Plaža**, duży, kilkuczęściowy kompleks położony przy promenadzie (*Šetalište* Pet Danica); tel.: +382 31 346151; www.bokaturist.com/wp/hotel-plaza-herceg-novi. Kategoria ***, ale hotel robi wrażenie głównie z zewnątrz. Recepcja znajduje się na ósmym piętrze, a winda nie zawsze działa! 500 miejsc. W obiekcie znajdują się dwie restauracje, kawiarnia i siłownia. Hotel posiada własną plażę z barem. Ceny w sezonie: 29,50–38 EUR/os. (ze śniadaniem i kolacją), dopłata za obiad: 6,50 EUR; niższe dla dzieci. Poza sezonem o kilka euro taniej.

◆ **Tomanović Guest House**, ul. Jovana Bijelića 17; tel.: +382 67 274128. Ładnie urządzone pokoje – dwie dwójki, trójka i trzy apartamenty typu studio. Nocleg od 15 EUR/os.

◆ **Vila Margot**, ul. Braće Grakalića 2; tel.: +382 31 346096; www.vilamargot.com. Willa z ogrodem blisko klasztoru Savina. W każdym pokoju łazienka, balkon, TV, Wi-Fi, lodówka i klimatyzacja. Kilka apartamentów posiada własną kuchnię. Na miejscu basen (wewnątrz budynku) i sauna. Ceny ze śniadaniem (zależnie

od sezonu): 23–30 EUR/os. Pensjonat działa cały rok.

Informator

◆ **Plaże**: Najdłuższe plaże (żwirowe) znajdują się w Igalo; kilka mniejszych można także znaleźć w dzielnicach Topla oraz Savina, natomiast u stóp starego miasta znajdziemy tylko „plaże” betonowe oraz odcinki nieuregulowanego kamiennego nabrzeża, gdzie także kąpią się bądź opalają miejscowi; większość plaż jest strzeżona, można na nich wypożyczać leżak i parasole, a na większych są także wypożyczalnie sprzętu wodnego (np. rower wodny 3 EUR/godz.).

◆ **Wycieczki**: W mieście działają liczne agencje organizujące rejsy po Boce Kotorskiej oraz wzdłuż wybrzeża w kierunku Budvy. Większość z nich ma biura w rejonie promenady i w turystycznym centrum. Łodzie spacerowe cumują także w porcie poniżej twierdzy Forte Mare (rejsy po Boce do Kotoru, Perastu i wysp 20 EUR/os., do wyspy Mamula i na plaże na półwyspie Luštica 5 EUR/os., do jaskini Plava Špilja 3 EUR/os.); można tu również wypożyczyć kajak (jednoosobowy 5 EUR/godz., 25 EUR za dzień, dwuosobowy 7/30 EUR) lub wziąć udział w wycieczce kajakowej po Boce (pół dnia 30 EUR, cały dzień 45 EUR; tel.: +382 67 531366).

◆ **Wyżywienie**: Restauracje i kawiarnie napotykamy tu co krok. Najprzyjemniejszym miejscem do wypicia kawy jest piękny Trg Herceg-Stjepana. Wiele restauracji ulokowało się nad brzegiem morza (zwłaszcza w rejonie portu jachtowego), a także na placu Nikole Djurkovića. Niestety nie należą one do najtańszych. Kilka godnych polecenia lokali zaznaczono na planie miasta.

◆ **Zakupy**: Targowisko znajduje się przy placu Nikole Djurkovića (pn.–sb. 6.00–15.00, nd. do 12.00). W centrum jest dużo sklepów spożywczych i marketów.

Ulcinj

Ulcinj (Улцињ) jest ostatnim miastem na czarnogórskim wybrzeżu przed granicą albańską – to najlepsze miejsce w kraju, by odczuć spotkanie Wschodu z Zachodem. W porównaniu z innymi miastami Czarnogóry ma zupełnie odmienny charakter – orientalny i nieco „kresowy”. Miasto liczy ponad 10 tys. mieszkańców, jednak jego potencjał turystyczny nie jest obecnie w pełni wykorzystany. Niestety szczyt turystycznej świetności z początku lat 80. XX w. Ulcinj ma już za sobą. Na ulicach można usłyszeć przede wszystkim albański, ale każdy tutaj jest dwujęzyczny i bez trudu można porozumieć się również po serbsku. Albańczycy stanowią 70% mieszkańców tego najbardziej na południe wysuniętego miasta Czarnogóry. Ulcinj warto odwiedzić przede wszystkim ze względu na jego orientálną atmosferę. W centrum jest

czynnych kilka starych meczetów, a śpiew muezina rozlega się w każdym jego zakątku. Wąskie uliczki, małe sklepiki, stragany z owocami i serdeczność mieszkańców tworzą niepowtarzalny charakter miasta. Także stroje, zwłaszcza te noszone przez starsze kobiety, są zupełnie inne niż w pozostałej części Czarnogóry (np. Albanki w charakterystyczny sposób noszą na głowach zwiewne białe chusty). Wszystko to razem sprawia, że krótka podróż z Budwy do Ulcinja przenosi nas w ostatniej jej fazie niejako w inną część świata.

Na wysokości centrum miasta znajduje się plaża, zwana Małą Plażą (w odróżnieniu od Wielkiej Plaży, która rozciąga na południe od Ulcinja). Tuż obok, na wysokim, stromo wznoszącym się brzegu usytuowana jest stara część miasta opasana potężnymi murami.

▼ Ulcinj, widok na Stare Miasto

Kup książkę

Poleć książkę

HISTORIA

Ulcinj jest jednym z najstarszych miast w Czarnogórze – Ilirowie osiedlili się tutaj już na przełomie V i IV w. p.n.e. W II w. p.n.e. iliryskie Colchinium (historyczna nazwa Ulcinja) zdobyli Rzymianie. W VI w. Ulcinj przejęło Bizancjum, a następnie, w XII w. Stefan Nemanja, władca Raszki. W granicach królestwa serbskiego jego następców z dynastii Nemanjićów miasto pozostało aż do śmierci cara Duszana w 1355 r. W 1382 r. miasto dostało się w ręce Bałšićów, którzy 40 lat później sprzedali je Wenecji. Rządy Republiki św. Marka trwały 150 lat. W 1571 r. Ulcinj przeszedł w rękę Turków, stając się centrum piractwa, a trzy wieki później, po kongresie berlińskim (1878) przypadł Czarnogórcom.

Ostatnim tragicznym momentem w historii było potężne trzęsienie ziemi w 1979 r. Jego skutki zostały już usunięte. W latach

1998–99 do Ulcinja i okolic przybyło kilkadziesiąt tysięcy albańskich uchodźców z Kosowa. Uciekali zarówno przed czystkami, jakie w Kosowie przeprowadzał reżim Slobodana Miloševića, jak i przed bombami NATO. Nieopodal dworca autobusowego, przy skrzyżowaniu z sygnalizacją świetlną znajduje się tablica pamiątkowa postawiona w podzięce mieszkańcom Ulcinja za przyjęcie tysięcy Kosowian. Napis na tablicy głosi: „Na znak wdzięczności mieszkańcom Ulcinja i okolic za humanizm, solidarność, gościnność, dach nad głową i troskę okazaną wygnanym z Kosowa w okresie marzec 1998–czerwiec 1999”.

WARTO ZOBACZYĆ

Piękne, otoczone murami ★ **Stare Miasto** leży na wysokim, skalistym brzegu na uboczu dzisiejszego centrum. Mnóstwo tu wąskich, krętych uliczek wiodących pośród

Kup książkę

Poleć książkę

Piraci ulcinjscy

Kiedy w 1571 r. Ulcinj zajęli Turcy, miasto opustoszało i wymarło. Dlatego turecki wicekról Algierii osiedlił w nim 400 swoich piratów, do których dołączyli również miejscowi muzułmańscy Albańczycy. W ten sposób Ulcinj stał się ośrodkiem piractwa w łonie Porty. Przywożonych tu czarnych niewolników z Sudanu sprzedawano na Półwyspie Apenińskim. Natomiast ci, których nie sprzedano, pozostawali w służbie u piratów. Z czasem niewolnicy odzyskiwali wolność i asymilowali się z miejscową ludnością. Ich potomków nadal można tu spotkać. W Ulcinju do dzisiaj mieszkają trzy lub cztery rodziny murzyńskie. Na początku XVIII w. piracka flotyła liczyła aż 120 statków. Piraci ulcinjscy rabowali na całym Morzu Śródziemnym, od Sycylii po Stambuł. Załogi wziętych do niewoli statków były mordowane

lub sprzedawane. Lokalnemu tureckiemu władcy, sandżak-bejowi, oddawali dziesiątą część łupu. Czasem atakowali również statki wojenne, w tym rosyjskie i francuskie. Ich działalność miała przyzwolenie władz tureckich, ponieważ dzięki temu mogły one wywierać naciski na inne kraje w regionie. Dopiero w latach 20. XVIII w. Stambuł zaczął zwalczać piratów. W 1760 r. zostali oni podporządkowani szkoderskiemu Mustafie paszy. Wielu piratów zbiegło wówczas do Afryki, pozostali natomiast zajęli się handlem morskim. Największy popłoch siali piraci w miastach południowej Dalmacji i w Boce Kotorńskiej. W 1624 r. Perast w pobliżu Kotoru został doszczętnie splądrowany i spalony, a 450 jego mieszkańców trafiło do niewoli. Od 1658 r. w Boce stacjonowały specjalne jednostki marynarki weneckiej, których głównym zadaniem była obrona przed ulcinjskimi piratami.

▼ Muzeum w Ulcinju, w tle wieża Balšica i ułamany minaret

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Uliczka na Starym Mieście

częściowo zrujnowanych domostw. Poturecki Ulcinj ma zupełnie inny charakter niż np. powenecki Kotor. Więcej tu przypadkowości i niespodzianek (np. na murach obronnych pasą się barany).

U góry, od strony Małej Plaży, nad wychodzącą ku morzu pieczarą stoi odnowiony **pałac Balšićów**.

Muzeum ⓘ V–X, codz. 9.00–14.00, 16.00–19.00, XI–IV 8.00–15.00, 1 EUR, znajduje się przy Bramie Północnej. Najczęściej brama, która do niego prowadzi, jest jednak zamknięta, nawet w godzinach otwarcia. Wystarczy jednak chwilę zaczekać, by pojawił się ktoś z obsługi. Po przekroczeniu bramy wchodzi się na mały dziedziniec, nazywany przez miejscowych Trg Robova, ponieważ niegdyś był tu targ niewolników. Na dziedzińcu, po lewej stronie od wejścia ciągną się zakratowane wnęki-cele, w których niegdyś ulcinjscy piraci przetrzymywali niewolników czekających (nawet kilka lat) na sprzedaż. Obecnie służą one za lapidarium, gdzie przechowuje się resztki detali

architektonicznych (m.in. fragmenty kolumn, architrawów, kapiteli), kule z tureckich armat, fragmenty islamskich nagrobków itd. Do muzeum należy także wybudowana w 1421 r. **wieża Balšicia**. Obok niej stoi świątynia z 1510 r. Początkowo była to cerkiew, którą w 1693 r. Turcy przemienili w meczet pełniący swoją funkcję do dzisiaj. **Meczet** (dżamija) ma od XIX w. ułamany minaret.

Za Bramą Północną (obok muzeum) wśród starych drzew oliwnych stoi XIX-wieczna **cerkiew św. Mikołaja** (Sv. Nikole). Schodząc w dół ulicą prowadzącą obok cerkwi, mijamy **meczet Ali Paszy I** (Pašina dżamija) z 1718 r.

Wieża zegarowa (Sahat kula) pochodzi z XVIII w. wznosi się po lewej stronie, nad ulicą wiodącą wprost na Małą Plażę. Przed nią (idąc od strony morza) znajduje się **Wielki Meczet** (Xhamia e Madhe), największy w mieście, zbudowany w 1728 r. i odnowiony w 2011 r.

Mieszkańcy Ulcinja najbardziej dumną są ze swoich plaż. **Mała Plaża**, położona

między Starym Miastem a dzielnicą hoteli, jest najbardziej zatłoczona. W nocy biegnący wzdłuż niej bulwar, z którego najlepiej widać panoramę starówki, przemienia się w centrum życia towarzyskiego. Dalej od centrum znajduje się oddzielona cyplem od Małej Plaży **Ladies beach**. W latach 80. była to podobno – obok plaży na niedalekiej wyspie Bojanie – najsłynniejsza plaża dla nudystów (*nudističko naselje*)

w całej Jugosławii. Jednak niegdyśszą świetność turystyczną Ulcinj i okolice zawdzięczają **Wielkiej Plaży** (Velika plaža) zaczynającej się zaraz za miastem i ciągnącej prawie do samej granicy albańskiej. Jest to najdłuższa (12 km) piaszczysta plaża nad Adriatykiem. Nie wiadomo, czy jej zaśmieszenie jest efektem braku turystów, czy raczej przyczyną ich rzadszych przyjazdów.

Informacja turystyczna

Miejskie biuro informacji turystycznej urzęduje w budce przy ulicy 26. Novembra (inaczej Hafiz Ali Ulqinaku); tel.: +382 33 412595; www.ulcinj.travel.

Komunikacja

Dworzec autobusowy w Ulcinju znajduje się 200 m od drogi głównej (E851), przy głów-

nej ulicy wiodącej do miasta. Kursują stąd liczne autobusy lokalne do Baru (2–2,50 EUR), dalekobieżne do Podgoricy (ok. dziesięciu połączeń dziennie, 5 EUR), Budvy (pięć kursów, 6 EUR), Herceg Novi (dwa razy dziennie, 10 EUR) i innych miast wybrzeża, a także do Prisztiny i Prizrenu w Kosowie oraz Szkodry i Tirany w Albanii. Przy dworcu działają dwie kawiarnie, z których

większa pełni rolę nieformalnej poczekalni; w pobliżu znajduje się market spożywczy.

Noclegi

Kwatery prywatne w Ulcinju należą do najtańszych na czarnogóskim wybrzeżu i jest ich bardzo dużo (10–15 EUR/os., nawet w sezonie można znaleźć nocleg poniżej 10 EUR/os.). Najwięcej tanich kwater znajdziemy w pewnym oddaleniu od centrum – w okolicy ulic Vida Matanovića, Ivana Milutinovića/Mujo Ulqinaku i Rrugë e Kosovës. Godny polecenia jest położony na Starym Mieście **Guesthouse Hari** (tel.: +382 69435362; w sezonie 10 EUR/os.), z balkonem wręcz wiszącym nad morzem.

Noclegi w dobrych warunkach oferuje też **hotel Mala Plaza** (przy Małej Plaży, obok nowego meczetu; tel.: +382 67587687; <http://hotelulcinj.com>; 20 pokoi – dwójki, trójki i czwórki; w sezonie od 10 EUR/os.). W Ulcinju są też dwa **hostele**: **Pirates** (Rr. 28 Dhjetori; tel.: +382 68212552) oraz **Breshka** (Rr. Vëllezhërit Frashëri; tel.: +382 69480083). Na pobliskiej wyspie Bojanie znajduje się **kemping Ada Bojana**, usytuowany przy plaży przeznaczonej częściowo dla nudystów (Nudističko naselje Ada Bojana, tel.: +382 30 411351; Autokamp Ada Bojana, tel.: +382 30 457061; www.ulcinjska-rivijera.com).

Orientacja

Aby dojechać do starówki, należy przejechać przez całe miasto, kierując się na centrum lub Małą Plażę. Nad morzem przy starówce znajdziemy **parking** – od strony Bramy Północnej, tuż pod murem. Wjazd do centrum ulicą 26. Novembra (Hafiz Ali Ulqinaku) jest ograniczony w letnie wieczory.

Należy uważać na nazwy ulic – panuje w tym względzie spore zamieszanie, bo na wielu starszych planach i mapach, a także na niektórych tabliczkach w mieście, widnieją starsze nazwy czarnogórskie, natomiast obecnie większość ulic nosi nowe, albańskie nazwy (w nawiasach).

Wychodząc z placu manewrowego na dworcu autobusowym, należy przejść boczną uliczką dojazdową do głównej ulicy Bratstva i jedinstva (Vëllezhërit Frashëri), skręcić w lewo i dojść do pierwszego skrzyżowania z sygnalizacją świetlną. Tam kierujemy się w prawo i idziemy główną arterią (Bulevar Maršala Tita/Gjergj Kastrioti Skënderbeu) w górę. Po lewej mijamy **targowisko** i 200 m za nim docieramy do ronda, gdzie skręcamy w lewo w ulicę 26. Novembra (Hafiz Ali Ulqinaku) schodzącą ku Małej Plaży. Na prawo od plaży, na skalistym cyplu znajduje się starówka. Wejść do niej można albo przez bramę powyżej małego portu, widocznego zaraz za zachodnim krańcem plaży, albo przez Bramę Północną, do której można dojść, skręcając z ulicy Hafiz Ali Ulqinaku w prawo obok małego meczetu, w miejscu, w którym kończy się szeroki odcinek tej ulicy.

Wyżywienie

Pod względem kulinarnym Ulcinj wyróżnia się bogatą ofertą ryb, poławianych na okolicznych bogatych łowiskach i często przyrządzanych bezpośrednio po wyjęciu z sieci. Dużo dość tanich barów, pizzerii i restauracyjek można znaleźć przy głównych ulicach Hafiz Ali Ulqinaku i Gjergj Kastrioti Skënderbeu oraz ich okolicach – tu żywią się głównie miejscowi. Ci, którzy wolą przestać na burku i jogurcie, nie będą mieli większego problemu z odszukaniem piekarni (burek można też zjeść np. w „burkarni” **Pelivan** obok Wielkiego Meczetu). Na Starym Mieście działają lokale nastawione na turystów, wybór dań jest tu większy (dania z ryb i owoców morza, tradycyjna kuchnia bałkańska, pizza, makarony), a ceny wyższe. W tej części miasta można polecić restauracje: **Terra Promessa**, **Antigona**, **Dvori Bal-sića**, **Teuta**, **Kalaja** (wszystkie oferują też pokoje do wynajęcia). Świetna restauracja **Kod Marka** działa przy moście prowadzącym na wyspę Bojanę.

OKOLICE

Wielka Plaża (Velika plaža) ciągnie się przez 12 km aż do ujścia rzeki Bojany, płynącej wzdłuż granicy z Albanią. Domki podniesione ponad lustro wody tworzą tu niepowtarzalny widok. Większość mieszkańców zajmuje się połowem ryb, dlatego przy każdym domu znajdują się wielkie sieci, zwane kalimerami.

Wyspa Bojana leży pośrodku delty Bojany, przy ujściu rzeki do morza pomiędzy Albanią a Wielką Plażą. Mimo że wyspa istnieje dopiero od XIX w., warto przytoczyć jej historię. Otóż w 1858 r. w delcie Bojany zatonął okręt „Merito”. Przez lata wokół wraku gromadził się piasek, a następnie wyrosły drzewa. W czasach Tity wyspa stała się ekskluzywnym ośrodkiem wypoczynkowym dla turystów zagranicznych, przede wszystkim niemieckich (Jugosłowianie mogli tam jedynie przebywać służbowo). Dziś kilka tysięcy domków i słynna w całej byłej Jugosławii wielka plaża dla nudystów (*nudističko naselje*) po kilku latach zapo-

mnienia są odnowione i znów przyjmują turystów. 📍 **Autokamp Ada Bojana**, tel.: +382 30 457061, 30 miejsc, dwie osoby z samochodem osobowym i namiotem zapłacą za noc 19 EUR.

Kto chciałby wybrać się do Albanii, musi z Ulcinja kierować się dobrą, ale bardzo wąską i krętą drogą na północ w kierunku miejscowości Vladimir. Szosa wiję się pośród wzgórz, chwilami przechodząc przez krótkie przełomy między górami. Przed Vladimirem spotykamy niedawno wyremontowaną drogę z Baru, odchodzącą od Magistrali Adriatyckiej zaraz za zjazdem do Starego Baru. We Vladimirze, 4 km od wspomnianego skrzyżowania odbija na północ szosa przez Ostros do Virpazaru wzdłuż południowego brzegu Jeziora Szkoderskiego. Droga do oddalonej o 6 km granicy z Albanią wiedzie dalej prosto. Nowy asfalt jest tu doskonałej jakości, niestety ruchliwa trasa jest bardzo wąska. Przejście graniczne Sukobin/Muriqan jest latem bardzo zatłoczone. Od niego niezła asfaltowa droga po stronie albańskiej prowadzi do oddalonej o 15 km Szkody.

▼ Domki rybaków na rzece Bojanie

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Czarnogóra,

kraj mniejszy od województwa małopolskiego, szczyci się swoim niewiarygodnym zróżnicowaniem. Miłośnicy kąpieli znajdą tu słoneczne plaże, żądni wrażeń poczują adrenalinę podczas raftingu kanionem Tary, wędrowcy „zagubią się” w dzikich górach, ciekawi kultury odwiedzą cerkwie i meczety. Każdy zakątek kryje tajemnice minionych wieków – ślady panowania Turków, Wenecjan, Hiszpanów... Twierdze, średniowieczne lochy i monastery wabią chłodem wewnątrz, a restauracje kuszą daniami bałkańskiej kuchni. Czarnogóra to prawdziwy wakacyjny raj!

- Słoneczne kurorty
- Bezkrzesne góry i przepastne kaniony
- Monastery i meczety
- Tajemnicze twierdze
- Bałkańska kuchnia

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

 Bezdroża
Przewodniki Ludzi Ciekawych

Sprawdź najnowsze promocje:
 <http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane:
 <http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
 <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
 ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
 tel.: 32 230 98 63
 e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-283-2363-6

9 788328 323636 >

Cena 24,90 zł